

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyssä on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenvedo-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvedosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvedosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Sähköpostin liitteenä on mukana tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyyntöä käsittelemisen helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Lausunnot pyydetään toimittamaan sosiaali- ja terveysministeriöön 15.12.2017 klo 16.15 mennessä. Annetut vastaukset ovat julkisia. Lausuntoyhteenvedossa otetaan huomioon vain määräaikaan mennessä saapuneet lausunnot.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite: <https://www.webropolsurveys.comxxxx>

Lisätietoja lausuntopyyntöstä antavat:

Osastopäällikkö ylijohdaja Kirsi Varhila, p. 02951 63338, s-posti kirsi.varhila@stm.fi
Hallitusneuvos Pirjo Kainulainen, p. 02951 63092, s-posti pirjo.kainulainen@stm.fi
Hallitusneuvos Pekka Järvinen, p. 02951 63367, s-posti pekka.jarvinen@stm.fi
Hallitussihteeri Maria Porko, p. 02951 63417, s-posti maria.porko@stm.fi

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Suunnittelija Henriikka Tammes, p. 02951 63182, s-posti henriikka.tammes@stm.fi
Projektisihteeri Jaana Aho, p. 02951 63395, s-posti jaana.aho@stm.fi
Osastosihteeri Maria Outinen, p. 02951 63589, s-posti maria.outinen@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi
 Vastauksen kirjanneen henkilön nimi
 Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot
 Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimituksessa
 Toimielimen nimi

Onko vastaaja*

kunta
 sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
 sairaanhoitopiiri
 maakunnan liitto
 muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
 valtion viranomaisen
 järjestö
 yksityinen palveluntuottaja
 joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä valinnanvapauslain tavoitteista

Kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvien kustannuksien kasvua 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä. Valinnanvapauslain tarkoituksena on edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden mahdollisuuksia valita palveluntuottaja, parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua sekä vahvistaa palvelujärjestelmän kannusteita kustannusvaikuttavaan toimintaan ja jatkuvaan kehittämiseen.

1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Laki lisää valinnanvapautta ja tarjontaa erityisesti kaupunkiseuduilla, mutta tilanne Pohjois-Karjalan syrjäisemmällä alueella ei muuttune. Maakunta voi asettamallaan ehdoilla tuki yhdenmukaistaa palvelutarjontaa jossain määrin.

Palvelujen saatavuus riippuu lääkäreiden ja sosiaalityöntekijöiden määrästä sekä käytettävissä olevan rahoituksen riittävydestä. Valinnanvapauden lisääminen ei paranna tilannetta näiden tekijöiden osalta.

Kaventaako laki väestön terveys- ja hyvinvointieroja – vaikea uskoa, varsinkin kun tietyillä ryhmillä on edelleen käytössä rinnakkaiset järjestelmät – työterveyshuollon sairausvastaanotto ja vakuutusperusteiset palveluväylät. Oletus laadun paranemisesta ei perustu mihinkään tunnettuun tosiasiaan eikä laatua ole tässä lakiesityksessä edes tarkemmin määritelty.

2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakas voi vaikuttaa enemmän mistä palveluja valitsee, mutta maakunta joutunee määrittämään entistä tarkemmin palvelujen sisältöä, joihin asiakkaan vaikutusmahdollisuudet eivät ainakaan lisäänty.

3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Onko vaihtoehtoja todellisuudessa käytettävissä ja osaako asiakas valita? Todennäköisesti asiakkaan valinta perustuu mielikuvaan eikä todelliseen tietoon hoidon / palvelun laadusta tai vaikuttavuudesta.

4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Käytännössä palvelujen koordinointi on erittäin vaativa ja vaikeakin tehtävä, kun palveluja tuottaa liikelaitos, sote-keskus ja lisäksi käytössä voi olla asiakaseteleitä ja henkilökohtainen budjetti. Palvelukokonaisuuden hajoaminen on suuri riski.

5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin

- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Pohjois-Karjala menettää merkittävän osan Siun soten rakentamisen myötä entisestään vahventuneesta sekä toiminnallisesta että rakenteellisesta integraatiosta, joka toteuttaa kustannustehokasta palvelurakennetta ja mahdollistaa resurssien tarkoituksenmukaisen yhteiskäytön.

6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Käytännön tasolla järjestämisvastuun toteuttaminen tulee olemaan hyvin vaativa monituottajaympäristössä ja edellyttää erittäin toimivia tietojärjestelmiä ja ajantasaista tietoa. Tällaisia tietojärjestelmiä ei tällä hetkellä ole olemassa tai edes saatavissa nopealla aikavälillä.

7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Pakottaa maakunnan organisaatiot muuttamaan perinteisiä toimintakulttuureja.

8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kilpailu tehostanee palvelutuotantoa ja digitalisaatio voi osittain korvata henkilökohtaista palvelua, mutta toisaalta lisääntynyt palvelutarjonta ja valintojen mahdollisuus ovat merkittävä riski kustannusten kasvulle. Asiakkaat valitsevat palvelujen tuottajan pitkälti mielikuvan perusteella. Menestyksenkäs toiminta valinnanvapausmarkkinoilla vaatii palvelujen tuottajilta suuria panostuksia markkinointiin ja mielikuvan rakentamiseen. Kilpailu työvoimasta voi myös nostaa palkkatasoa.

Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista

9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvuuista.

9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Liikelaitoksen markkinaehtoinen, kannattava toiminta maakuntakeskuksen ulkopuolella on vaikeaa ja johtaa todennäköisesti palveluverkon karsintaan. Reuna-alueilla jo nyt on vaikeuksia henkilöstön saatavuudessa ja syrjäseutujen palvelujen tuotannon toteuttaminen on jatkossa erittäin haasteellista.

9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisäätäinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja
- b. sopiva**
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

Pääosin tarkoituksenmukainen lukuun ottamatta erikoislääkärikonsultaatioiden lakitasolle kirjoitettua toteutustapaa. Sosiaali- ja perusterveydenhuoltopalvelujen tuottaminen ja integraatio sote-keskuksissa olisi ollut toivottava tilanne, nyt keskus on todellisuudessa terveyskeskus, koska sosiaalipalveluista on vain ohjausta ja neuvontaa.

Pykälässä 18 luetellut seitsemän kohtaa sosiaali- ja terveyskeskuksen suoran valinnan palveluiksi ovat perusteltuja ja on huomionarvoista, että kohdassa 3 mainitaan myös etäyhteydet yhtenä palvelun muotona. Sen sijaan pykälän 2 momentissa mainittuja nimettyjen erikoisalojen konsultaatio- ja vastaanottopalveluita ei tule sisällyttää lakitekstiin.

Open access –tyyppinen erikoislääkäritoiminta ei sovellu julkisesti rahoitettuun toimintamalliin, on epätaloudellista ja saattaa vaarantaa varsinaisen erikoissairaanhoidon lain edellyttämän toiminnan.

Siun sotella on hyviä kokemuksia erikoislääkärien ja asiantuntijahoitajien monimuotoisesta (myös etä-) konsultaatiotoiminnasta keskussairaalaan etäällä olevista terveyskeskuksista, mutta ei ole tarkoituksenmukaista järjestää samaa toimintaa sairaalan naapurissa olevaan yksikköön. Ko. toimintaan on sisällynyt myös vahva perusterveydenhuollon henkilöstön koulutuksellinen elementti.

Sen sijaan sosiaali- ja terveyskeskuksessa pitää eri tavoin vahvistaa perusterveydenhuollon ja sosiaalipalvelun ammattihenkilöiden toimintamahdollisuuksia ja tarpeen mukaan tukea niitä nykuteknologian avulla mitään erikoisalaa erikseen mainitsematta tai poissulkematta. Tällaisen toiminnan laajuutta ei maakunta voi määrittää yksiselitteisesti, koska erityisosaamisen tarve vaihtelee ja riippuu viime kädessä sosiaali- ja terveyskeskuksessa työskentelevän henkilöstön koulutuksesta, kokemuksesta ja orientaatiosta.

9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja
- b. sopiva**
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vapaamuotoiset huomiot

Suoran valinnan palvelujen ja asiakasetelillä tuotettavien palvelujen osalta maakunta joutuu määrittämään niiden väliset suhteet tarkemmin.

9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin

- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunta joutuu tarkentamaan sisältöjä.

10. **Lakiluonnoksen 4 luvussa** säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos.

10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Lakiluonnos mahdollistaa liikelaitosten mielikuviin perustuvan keskinäisen kilpailun. Todellisen kilpailun pitäisi tapahtua hoidon vaikuttavuuden ja laadun sekä kustannustehokkuuden osa-alueilla. Asiakkaan saaman markkinainformaation määrään ja laatuun pitää kiinnittää paljon huomiota.

10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

- a. kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

11. **Lakiluonnoksen 5 luvussa** säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä.

11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. **liian laaja**
- b. sopiva
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

Lakiehdotus antaa 1 mom:ssa maakunnalle mahdollisuuden määritellä tarkemmin asiakassetelin käyttö siinä luetelluissa palveluissa. Mutta 2 mom:ssa maakunta voisi rajata käyttöönoton laajuutta vain välttämättömissä tilanteissa. Nämä voivat olla vastakkaisia näkemyksiä ja ratkaisu tehdään oikeudessa. Miten toimitaan tilanteessa, jossa maakunta esim. päivystyksen turvaamiseksi rajaa asiakassetelin käyttöä, mutta naapurimaakunta tarjoaa ja markkinoi asiakasseteliä rajoittavan maakunnan alueella?

Maakunnan liikelaitoksen velvollisuus tarjota asiakkaalle asiakasseteli muiden kuin suoran valinnan palvelujen saamiseksi on periaatteessa hyvä uudistus ja lisää valinnanvapautta ja –mahdollisuuksia. Tosin se lisää myös kustannuksia, koska asiakassetelin tarjoaminen ei poista liikelaitokselta sen lakisääteisiä velvoitteita eikä edes vähennä toimintaa vastaavassa suhteessa. Lakiehdotuksen 24§ 1 momentissa luetelluista yhdestätoista kohdasta ongelmallisia ovat polikliinisesti toteutettavat kirurgiset toimenpiteet (kohta 8), kiireetön leikkaustoiminta (kohta 10) ja sairaanhoidolliset käynnit (kohta 11).

Jos lakipykälä hyväksyttäisiin esitettyssä muodossa, se tarkoittaisi, että vähintään puolet sairaalan päiväaikaisesta toiminnasta siirtyisi asiakassetelillä tuotettavaksi. Se romuttaisi suomalaisen terveydenhuollon kansallisella ja kansainvälisellä mittapuulla parhaiten toimivan osan rikkomalla toimivat hoitoketjut, vähentämällä päiväaikaisen toiminnan volyymia samalla kuitenkin päivystysvelvollisuutta pienentämättä, heikentäisi osaamista leikkausmäärien vähentyessä ja vaikuttaisi näin myös erikoislääkäriskoulutuksen laatuun heikentävästi. Kyse olisi yhteiskunnan kannalta varsin kustannustehottomasta toimintamallista, joka kannustaisi osaoptimointeihin. On myös suuri riski, että vastuu potilaan hoidon kokonaisuudesta hämärtyisi.

Näkemyksemme mukaan pykäläehdotuksen kohta 10 tulee poistaa kokonaan. Kohta 8 voisi tulla kyseeseen hyvin rajatuissa tilanteissa, joissa olisi kyse hoitoketjusta irrallaan olevasta yksittäisestä toimenpiteestä, jonka komplikaatoriski on alhainen. Julkisen erikoissairaanhoidon koulutusvelvoite ja toimintamahdollisuudet on kuitenkin turvattava kaikissa olosuhteissa, mikä käytännössä tarkoittaa palvelusetelillä annettavan volyymin rajoittamista.

Pykäläehdotuksen kohta 11 on ongelmallinen, koska siinä tapauksessa palveluntuottaja tekisi asiakassuunnitelman, johon liikelaitos antaisi asiakassetelin terveydenhuollon ammattihenkilön sairaanhoidollisiin käynteihin. Tämä toiminta ei kuuluisi kapitaatiolla rahoitettuun kokonaisuuteen, vaan mahdollistaisi kaksinkertaisen laskutuksen. Myös tämä kohta 11 tulee poistaa lakiesityksestä.

Maakunta voisi kuitenkin itse harkita tietyissä resurssivajeissa tai muuten tarkoituksenmukaisissa tilanteissa asiakasseteliä yhtenä palvelujen tuottamisen muotona.

Lakiehdotuksen 24§ sisältää ilmauksia, kuten ”välttämätöntä”, ”voi vaarantaa” tai ”riittävä määrä palveluja”, joiden perusteella maakunta tekee omat päätöksensä. Nämä ovat hyvin epämääräisiä ilmauksia ja jättävät runsaasti tulkinnanvaraa. On ilmeistä, että tilanteissa, joissa tulkinta lähtee maakunnan liikelaitoksen toimintaedellytysten tarpeista, palvelusetelituottajat tulisivat kyseenalaistamaan päätösten perusteet, mikä johtaisi hankaliin ja pitkäkestoisiin hallintoriitatilanteisiin, mikä ei ole kenenkään – ja kaikkein vähiten asiakkaan – edun mukaista.

11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämismvastaan toteuttamisen näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakassetelin euromääräinen määrittely tulee olemaan erittäin hankalaa. Esimerkiksi palveluasumisessa eri tuottajien yksikköhinnat vaihtelevat. Jos arvo määritetään halvimman mukaan eikä asiakas saa maksaa erotusta itse, niin pienet palveluntuottajat putoavat pois markkinoilta. Tai jos asiakassetelin arvo määritetään hintojen ylätasolle, niin on luultavaa, että myös halvemmat hinnat pian nousevat ja kustannustaso nousee kokonaisuutena merkittävästi.

Maakunnan ja liikelaitoksen roolit asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin suhteen eivät ole selkeät.

12. **Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin** henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

13. **Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin** asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Tämä sinänsä erinomainen asia on käytännössä vaikeasti toteutettava – jääkö toimimattomaksi?

Palvelutarpeenarvioinnin tarpeen syntymisen määrittely silloin, kun kyseessä on paljon palveluja tarvitseva, jää lakiluonnoksen valossa ”ei kenenkään” vastuulle. Lakiluonnos ei huomioi neuvonnan ja ohjauksen eri tasoja ja funktiota asiakkaan näkökulmasta. Monituottajamallissa neuvonnassa tarvittavan tiedon määrä lisääntyy. Tämä tarkoittaa, että neuvontatyöhön käytetyn ajan lisäksi palveluneuvojat joutuvat hankkimaan toimijoista entistä enemmän tietoa. Nykyisessäkin järjestelmässä tämä on todettu haasteeksi mm. järjestöjen palvelutuotannon osalta. Henkilökohtaisen budjetin käyttäjissä on henkilöitä, joilla on kommunikaatiohaasteita ja tarvitaan erilaista materiaalia, joka puolestaan vaatii sen hallintaa myös silloin kun tuottajan palveluissa tapahtuu muutoksia.

Palvelutarpeen arvioinnin, palveluohjauksen ja palveluneuvonnan keskinäinen suhde ei nykysysteemissäkään on ongelmaton, eikä lakiluonnos paranna tilannetta. Ammattimainen palvelutarpeenarviointi paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden kanssa on vaativaa työtä. Mikäli tämä vaihe palvelujen käytössä ei sijoitu asiakkaan näkökulmasta hänen tarpeissaan oikeaan kohtaan, on suuri todennäköisyys, että varhaisen auttamisen mahdollisuuksia menetetään. Tällöin riski ongelmien vaikeutumiselle kasvaa huomattavasti ja kustannukset lisääntyvät.

Palvelutarvearviointi on ydinprosessi palveluntuottajankin näkökulmasta ja ylimitoitettut arvioinnit syövät resursseja. Ohjaustyön laatua pitää myös asiakkaiden oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi jotenkin valvoa ja seurata.

14. **Lakiluonnoksen 8 luvussa** säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä.

14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksentavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

15. **Lakiluonnoksen 9 luvussa** säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksentavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

16. **Lakiluonnoksen 10 luvussa** säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa**

Vapaamuotoiset huomiot

Tässä tilanteessa on mahdotonta ottaa selkeää kantaa, kun ei ole riittäviä tietoja määräytymisperusteista.

16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Liikelaitoksen sotekeskus joutuneen toimimaan julkisen hankintalain mukaisesti ja kenties on myös palvelukeskusten käyttövelvollisuuden piirissä. Liikelaitoksen sotekeskuksilla pitää olla samat vapaudet kuin yksityisillä sotekeskuksilla.

Lakiesityksen 16§ mukaan maakunta voi perustaa suoran valinnan palveluita varten liikelaitoksen, jonka kirjanpito on eriytettävä muusta liikelaitoksen toiminnasta 56§ mukaisesti. Kun maakunta joutuu tuottamaan palvelut myös alueilla, joissa liiketoiminta ei ole kannattavaa, mutta tuottamisvelvollisuus jää, syntyy tarve liikelaitoksen pääomittamiselle, mikä puolestaan ei ole mahdollista ilman että kilpailu vääristyy ja syntyy ristiriita 56§ kanssa.

17. **Lakiluonnoksen 12 luvussa** säädettäisiin lain voimaantulosta.

17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kyllä pääosin, mutta maakunta ei voi ottaa kaikkia täyspainoisesti käyttöön 1.7.2020, vaan vaiheistettusti, koska toimeenpanon valmistelu tarvitsee aikaa.

17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palvelusetelin arvon määrittely voi olla selkeä riski.

18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Pohjois-Karjalan alueella vuodesta 2000 sairaanhoitopiirin ja alueen kuntien kesken sovitulla järjestelmällisellä yhteistyömallilla ja myöhemmin Siun soten vielä laajemmin integroimana toteutetun palvelutuotannon saavutetut hyödyt menetetään.

20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Sotokeskuksissa tehtävä preventiivinen työ jää lakiehdotuksessa taka-alalle. Korjaavat toimenpiteet korostuvat, mikä ei ole taloudellisesti pitkällä tähtäimellä järkevää.

Kuntoutuksen osalta lakiluonnos jää hajanaiseksi ja on hankala hahmottaa. Maakunnan ja sote-keskusten välinen työnjako näyttäyty kentän kannalta liian epäselvältä. Kuntoutus on hallinnoitava yhtenä kokonaisuutena. Nyt esitetty malli vahvistaa eriytymistä ja potilaan näkökulmasta kuntoutusprosessi sirpaloituu.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä säädettyään lain (HE 15/2017 vp.) 52 §:n mukaan maakunnalla on velvollisuus varautua yhteistyössä alueensa kuntien kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteitä edellyttäviin häiriötilanteisiin ja suuronnettomuuksiin normaalioloissa ja poikkeusoloissa. Varautumista edellyttäviä häiriötilanteita ovat esimerkiksi myrskyt ja tulvat, väkivalta- ja terroritilanteet, säteilyvaaratilanteet, epidemiat, vedenjakelun häiriöt

tai maksu- ja muiden tietojärjestelmien häiriöt. Häiriötilanteet voivat olla luonteelta äkillisiä ja niihin tulee varautua ennalta yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Järjestämislain 52.2 §:n perusteella maakunnan on varmistettava varautumissuunnittelun avulla palvelujen jatkuvuus myös silloin, kun palveluja hankitaan yksityisiltä palveluntuottajilta tai palvelusetelillä. Tämä voidaan tehdä palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin asetettavilla ehdoilla. Mitä laajempaa yksityisten palvelujen käyttö on, sitä tärkeämpää on niiden kapasiteetin ja palvelujen huomioon ottaminen valmiussuunnittelussa.

Potilaan hoidon turvaamiseksi tarvitaan toimiva verkosto tukipalveluja, jotka mahdollistavat varsinaisen hoitotoimenpiteen. Tällaisiksi on tunnistettu mm. laitoshuolto, ruokahuolto, pesulapalvelut, lääkintälaitahuolto, välinehuolto ja lääkehuolto. Sairaanhoidopiirit tuottavat nämä palvelut nyt pääosin joko omana toimintanaan, liikelaitoksissa tai omistamiensa yhtiöiden kautta. Näitä palveluja tarvitsevat jatkossa kaikki palveluntuottajat. Palveluketjun laadun ja kustannusten hallinnan kannalta olisi tärkeätä, että maakunnan liikelaitoksen tai yhtiöiden tuottamia diagnostisia palveluita (laboratorio, röntgen) voitaisiin hankintalain rajoittamatta myydä (samoin ehdoin) myös maakunnan hyväksymille yksityisille palveluntuottajille. Samoin esimerkiksi maakuntien omistukseen tulevien pesulayhtiöiden palveluita pitäisi pystyä tarjoamaan markkinoille laajemmin kuin nykyinen hankintalainsäädäntö sallii. Oikeus näiden palvelujen tarjoamiseen tulisi kirjata lakiin, jolloin niihin ei sovellettaisi hankintalakia, tai vähintään hankintalakia tulisi muuttaa siten, että markkinoille myynti voisi olla EU:n hankintadirektiivin mukainen 20 %.

21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen

18§ vaatimus sotekeskusten erikoislääkäreistä tulee poistaa ja kirjoittaa asia mahdollistavaan muotoon.

24§ 1 momentin kohdat 10 ja 11 on poistettava ja kohtaa 8 tulee täsmentää.

Liikelaitoksen kilpailuneutraliteetti vaatimus pitää poistaa. Kilpailuneutraliteetista seuraa taloudellisesti kannattavan toiminnan vaatimus, joka vaarantaa palvelujen saavutettavuuden ja saatavuuden reuna-alueilla.

Valinnanvapauslain 36 §:ssä olisi oltava viittausmääräys järjestämislain 52 §:ään siten, että maakunnan ja maakunnan liikelaitoksen yhteensovittamisvastuuta korostettaisiin myös varautumisen osalta, ja toisaalta palveluntuottajilla olisi velvollisuus osallistua valmiussuunnitteluun ja toimintaan häiriötilanteissa ja suuronnettomuuksissa normaalioloissa ja poikkeusoloissa.